

Valtiovarainministeriö

Sisäministeriön lausunto; Digiohjelman lainsäädäntöryhmän loppuraportti

Valtiovarainministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa koskien Digitalisaation edistämisen ohjelman (Digiohjelma) lainsäädäntöryhmän koontia ja näkemyksiä digitalisaation säädöstilanteesta ja muutosehdotuksista. Sisäministeriö lausuu asiassa seuraavaa.

Yleisiä huomioita

Sisäministeriö kiittää valtiovarainministeriötä digitaalisen työn suunnittelun edistämisestä. Sisäministeriö on huomionnut, että digitaaliset palvelut edellyttävät kansainvälistä, eri toimialat ylittävää yhteistyötä ja tehokkaampaa tietojenvaihtoa, joihin myös selvityksessä ollut digikompassi tähtää. Sisäministeriö näkee tärkeänä pyrkimyksenä edistää hallinnonalansa digitaalisen ympäristön normeja ja sääntöjä kuitenkin siten, että huomioidaan turvallisuusviranomaisten tietoturvasuus ja tiedonhallinta mukaan lukien turvallisuusluokiteltujen tietojen luovutukset, joita ohjaa nykytilan mukainen vastuunkanto ja lainsäädäntö. Esitettyjen näkemysten mukaisesti digitaalisen maailman kehittyminen on nopeaa, jolloin viranomaisten kyky vaikuttaa on ensisijaisen tärkeää ja muun muassa tekoälyn käyttöönotto edellyttää yhteneväisiä kansallisia tulkintoja ja ennakointikykyä sekä lainsäädännön tarkentamista. Ilman yhteneväistä toteuttamista digitaalisen tiedon sisällön tarkoituksellinen muuttaminen voi isossa kuvassa olla jopa kansallista turvallisuutta uhkaava tekijä.

Hallitusohjelman tavoite digitalisaation ja teknisen kehityksen tuomien mahdollisuuksien kehittämisestä ja käyttöönotosta yli hallinto- ja toimialarajojen on kehittämistavoite, joka parantaa julkisen hallinnon kansalaisille suunnattujen palveluiden saatavuutta, mutta myös potentiaalisesti tukee eri viranomaisten keskinäisen yhteistyön ja yhteistoiminnan kehittämistä. Palveluiden kansalaisille paremman saatavuuden näkökulman lisäksi digitaalisia palveluita kehitettäessä ja laajennettaessa huomiota on kiinnitettävä mietinnössäkkin esille nostetun tietosuojan lisäksi digitaalisten palveluiden tietoturvasuuteen. Tietoturvasuus nostetaan esiin loppuraportissa muun muassa viitattaessa Tanskan soveltamiin digitalisaation periaatteisiin lainsäädäntöä arvioitaessa, joissa yhtenä periaatteena todetaan korkean digitalisaatioasteen edellyttävän tietoturvan korkeaa priorisointia. Turvallisen tietojenkäsittelyn kriteeriä olisi tarkoituksenmukaista soveltaa tässä kontekstissa myös Suomessa.

Digipalveluita kehitettäessä tulee tiettyjen palveluiden yhteydessä harkittavaksi uusien tietoaaineistojen avaaminen julkisesti saataville. Loppuraportissa todetaan tähän liittyen kansantaloudellisen potentiaalilin olevan sekä olemassa että lunastettavissa, mikäli viranomaiset avaavat laajasti tietoaaineistojaan. Avattaessa uusia viranomaistietoaaineistoja kansalaisten tai yritysten hyödynnettäviksi tulee avattavia tietoaaineistoja arvioida myös kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Suomeen kohdistuu jatkuvaa valtiollista tiedonhankintaa, jonka kohteena on poliittisen päätöksenteon lisäksi muun muassa kriittisen infrastruktuuri. Kriittisen infrastruktuurin sijaintitietojen lisäksi tiedustelutoiminnalla pyritään tunnistamaan niin kriittisen infrastruktuurin kuin muitakin yhteiskunnallisia haavoittuvuuksia, joihin voidaan kohdistaa tarvittaessa hybridivaikuttamista. Viranomaisten hallussa olevien tietoaaineistojen julkiseksi ja helposti saataville asettaminen ilman etukäteen, kansallisen turvallisuuden näkökulmasta tehtävää harkintaa saattaa kasvattaa kansalliseen turvallisuuteemme kohdistuvia riskejä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@govsec.fi
www.intermin.fi

Työryhmän loppuraportissa nostetaan esiin julkisia palveluita käyttävän asiakkaan näkökulmasta myös nykylaisäädännön osittain tulkinnoista ja osittain itse lainsäädännöstä nousevia haasteita tiedon jakamisessa eri viranomaisten kesken, jotka heikentävät hallinnon tehokkuutta ja ennakoivaa toimintaa. Havainto ei ole relevantti pelkästään julkisia palveluita hyödyntävän kansalaisen näkökulmasta, vaan myös viranomaisten välisen yhteistyön näkökulmasta esimerkiksi torjuttaessa ja selvittäessä vakavia, kansallista turvallisuutta vaarantavia kyberpoikkeamatapahtumia. Mahdollisissa tulevaisuuden lainsäädäntömuutoksissa tulisikin huomioida asiakasnäkökulman lisäksi viranomaisten tarpeet tarkoituksenmukaisemmalle tiedonvaihdolle niin tiedonsaantioikeuksien kuin tiedonluovuttamisen näkökulmista kansallisen kyberturvallisuuden suojaamiseksi.

Sisäministeriö nostaa esiin myös sen, että nyt annettu lausuntoaika oli verrattain lyhyt, varsinkin huomioon ottaen hallituskauden loppuvaiheen aiheuttaman säädösvalmistelun kiiretilanteen. Sisäministeriö kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin yksittäisiin kohtiin raportissa.

Digitaalinen henkilöllisyys

Sisäministeriön poliisiosasto on ollut mukana valmistelemassa hallituksen esitystä eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaiksi lainsäädännöksi (HE 133/2022 vp). Parhaillaan eduskuntakäsittelyssä olevassa esityksessä laiksi digitaaliseksi henkilöllisyydestodistukseksi sekä passi- ja henkilökorttilain muutoksiksi mahdollistettaisiin digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen saaminen automaattisesti passin tai henkilökortin hakemisen yhteydessä.

Nyt lausuttavana olevan raportin sivulla 27 todetaan, että ”tulevaisuuteen suuntaavana toimena olisi myös digitaalisen henkilöllisyyden automaattinen myöntäminen jokaiselle Suomessa syntyvälle, jolloin valtuuttaminenkin helpottuisi, kun henkilö on täysi-ikäinen. Henkilö voisi kuitenkin itse valita, käyttääkö tätä ratkaisua ja tätä tukemaan on tulossa digitaalinen henkilöllisyydestodistus ensi vuonna.”

Osio koskee lainsäädännön muutostarpeita puolesta asiainn mahdollisuuksien laajentamiseksi. Sisäministeriölle jää kirjauksen perusteella epäselväksi, mitä jokaiselle Suomessa syntyvälle henkilölle automaattisesti myönnettävällä digitaalisella henkilöllisyydellä tässä tarkoitetaan ja miten digitalinen henkilöllisyydestodistus tukee tätä menettelyä. Onko kyse ehkä sähköisestä asiointitunnuksesta, yleisidentiteetin todisteesta via jostakin uudesta tuotteesta?

Sisäministeriö tuo esiin, että keskeistä on digitaalisen henkilöllisyyden määritelmä. Valtiovarainministeriön sivujen mukaan ”[d]igitaalinen henkilöllisyys tarkoittaa kiteytetyksi kaikkia henkilöön itseensä liittyviä tietoja digitaalisessa muodossa”. Näin määriteltynä digitaalinen henkilöllisyys ei ole asia, joka voidaan myöntää. Jokainen Suomessa syntyvä kirjataan automaattisesti väestötietojärjestelmään, jolloin syntyy digitaalisessa muodossa olevaa tietoa henkilöstä. Sisäministeriö toteakin, että on varsin pitkä matka digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen saamiseen siitä, että henkilöstä on olemassa ylläolevan määritelmän mukainen digitaalinen henkilöllisyys.

Passin voimassaoloajan päättymisestä ilmoittaminen

Raportoin sivulla 29-30 todetaan, että ”passin myöntävällä viranomaisella, poliisilla, on tieto passirekisterissä olevasta passin voimassaolon päättymisestä. Passilaissa (14 §) säädetään passin voimassaoloajasta, joka maksimissaan on viisi vuotta. Lisäksi lain 15 §:ssä säädetään passin myöntämisen esteistä ja 16 §:ssä passin myöntämisen esteiden ja rajoitusten harkitsemisesta. Kun otetaan huomioon viranomaisen neuvontavelvollisuus sekä ennakoivan toiminnan tausta-ajatus ihmiskeskeisyydestä, voitaisiin työryhmän käsityksen mukaan jo nykylaisäädännön perusteella toimia siten, että voimassaoloajan päättymisen lähestyessä poliisi ilmoittaisi passin haltijalle uuden passin hakemisen ajankohtaisuudesta. Tässä yhteydessä ei otettaisi kantaa passin myöntämisen edellytyksiin, ainoastaan muistutettaisiin passin voimassaoloajan päättymisestä ja mahdollisuudesta hakea uusi passi. Ilmoituksen kautta henkilöllä olisi mahdollisuus laittaa hakemus vireille. Mikään ei kuitenkaan estäisi hakemasta passia myöhemmin.”

Sisäministeriö kannattaa ehdotusta ja toteaa, että asia on noussut esiin myös aiemmissa yhteyksissä. Keskeisenä haasteena on kansalaisten yhteystietojen muuttuminen: osoite, puhelinnumero ja sähköpostiosoite muuttuvat, eikä näin ollen voida taata viestin ohjautuvan oikealle henkilölle. Yksi ratkaisu tähän voisi olla Suomi.fi-viestit, mutta kyseisen palvelun käyttäjämäärä on niin vähäinen, ettei siitä välttämättä olisi hyötyä. Sisäministeriö toteaa, että Poliisihallitus vastaa prosesseista ja lausuu ehdotuksesta omassa lausunnossaan. Näin ollen Poliisihallituksen kanta ehdotuksen mahdollisesta käytännön ratkaisusta on keskeinen.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Asiantuntija

Aino Tuovinen

Jakelu VM Valtiovarainministeriö

Tiedoksi Sisäministeri Mikkonen
Valtiosihteeri Koskela
Sisäministerin erityisavustajat
SM/PO
SM/KTY
SM/HKO/Tietohallinto

VN/22906/2020-SM-89

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: